Published and distributed under permit (No. 701), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ | РІК XXIX. ЧИСЛО 62. ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ., СЕРЕДА, 16-го МАРТА, 1921. | VOL. XXIX. No. 62. JERSEY CITY, N. J., WEDNESDAY, MARCH 16, 1921. | THREE CENTS

Начальники зелізниць візвані робітниками перед робітничу раду.

ДЕВЯТЬОХ ЛЮДИЙ ПОСТАНОВЛЯЄ ПЛАТУ ЗЕЛІЗНИЧИМ РОБІТНИКАМ.

ШІКАГО, 14. марта. — Федеральна робітнича зелізнича рада приказала урядникам товариства зелізничих зарядчиків звитися перед нею, щоби відповісти на питання, які їм будуть ставити представителі зелізничих робітників.

Президент департаменту зелізничих робітників при Американській Федерації Праці заявив в листі до сенатора Каминса, що девятьох великих зелізничих властителів становить потайну кліку, котра установляє заплату усім зелізничим робітникам в Америці. Він подав їх імена. Адвокати зелізничих робітників кажуть, що допити сих людий викажуть, що змова серед зелізничих зарядів існує.

ПРЕДСТАВИТЕЛІ ЗЕЛІЗНИЧИХ РОБІТНИКІВ НА КОНФЕРЕНЦІЇ З ПРЕДСТАВИТЕЛЯМИ ЗЕЛІЗНИЦЬ.

ФІЛАДЕЛФІЯ, 14. марта. — Тут відбувається конференция урядників чотирох великих юній зелізничих робітників та представителів товариства зелізничих зарядчиків. Предметом нарад є полагодженнє непорозумінь межи зелізницями та робітниками. Покищо конференция не дала ще жадного висліду.

НЮ ДЖЕРЗІ СЕНТРЕЛ ОБНИЖУЄ ПЛАТУ СВОЇМ РОБІТНИКАМ.

НЮ ЙОРК, 14. марта. — Зелізниця Ню Джерзі Сентрал подала до відома, що вона також обнижує плату своїм робітникам. Обниженнє має виносити пересічно 27 процент.

СУД ГРОЗИТЬ ЗАБОРОНОЮ ПИКЕТОВАННЯ.

НЮ ЙОРК, 14. марта. — Підчас переслухання сторін в справі одної нюйорської кравецької фірми проти кравецької юнії, судія дав до пізнання, що він готов видати присуд, котрий признає всяке пикетованнє за беззаконне. Він висловився, що всяке пикетованнє має на ціли пошкодити комусь; як воно не має кому пошкодити, то воно не є пикетованнє. Тому він готов признати його беззаконним.

ПРОГІБІЦІЯ СПРИЧИНИЛА ЗРІСТ БОЖЕВІЛЛЯ.

ШІКАГО, 14. марта. — На розправі проти одного обвинника виступав як знаток душевного стану обжалованого др. Джеймс Гвитней Гол і заявив, що число божевіль в місті Шікаго зросло о 25 процент. Головною причиною сего небувалого зросту божевілля являється вісімнайцята поправка до конституції Злучених Держав, себто прогібіційний закон.

Хоч богато божевілля походить з других причин, з котрих люди божеволіли й давнійше, то однак тепер найбільша частина божевілля походить від пиття горівки, яку тепер продають. Та горівка така, що само питтє вистарчає, щоби допровадити чоловіка до божевілля. Кождого місяця до шпиталів забирають сотки хорих, збожеволілих від горівки.

До ухвалення прогібіційного закона до шікагоських шпиталів висилано 300 божевільних людий місячно. Від ухвалення сего закона висилають 350 до 400 хорих.

КОНГРЕС МАЄ БУТИ СКЛИКАНИЙ НА ДЕНЬ 11. ЦВІТНЯ.

ВАШІНГТОН, 14. марта. — Провідники більшости в сенаті, відбувши конференцію з президентом Гардінгом, оповістили, що конгрес буде скликаний на надзвичайну сесію на день 11. цвітня.

Провідники більшости мали згодитися, що конгрес буде радити наперед над охоронним митом, а потім допера над законом про податки.

КОНФЕРЕНЦІЯ В СПРАВІ ЗНИЖЕННЯ ПЛАТНІ В РІЗНИЦЯХ.

ВАШІНГТОН, 14. марта. — Секретар праці Дейвис відбув конференцію з адвокатами юній робітників, занятих в різницях, і вони згодилися, щоб в найблизший понеділок відбулася спільна конференція представителів різниць та представителів робітників. В тій конференції возьмуть візьмуть участь також представителі міністерства торговлі та міністерства рільництва.

РОБІТНИКИ В РІЗНИЦЯХ ГОЛОСУЮТЬ НАД СТРАЙКОМ.

ШІКАГО, 14. марта. — З нинішним днем входить в життє знижка заплати робітникам в різницях. Рівночасно робітники голосують над тим, чи треба вийти на страйк через знижуваннє. Вислід голосовання не може бути відомий перед пятницею.

ПЛЯНИ РІЗНИКІВ ЗАВЕСТИ „ПРОМИСЛОВУ ДЕМОКРАТІЮ" В РІЗНИЦЯХ.

ШІКАГО, 14. марта. — Два великі різницькі предприємства, а саме Армур енд Ко. та Свіфт енк Ко. запропонували своїм робітникам участь в заряді фабрики. В своїй заяві говорять вони, що кождий бизнес мірить свій успіх після того, як він за добре дбає за інтереси предприємців, робітників та публики. Різницький бизнес осягнув уже такий степень розвою, що мусить прийти до близчого співробітництва межи робітниками та предприємцями. Робітникам треба дати можність знати про всі ті подробиці предприємства, котрі відносяться до їх інтересу, отже до таких справ, як платня, санітарні умови праці та умови безпеченьства праці.

54 ЛЮДИЙ ХОТІЛО ПЕРЕЇХАТИ „ЗАЯЦЕМ" ДО АМЕРИКИ НА ОДНІМ КОРАБЛИ

НЮ ЙОРК, 10. марта. — На однім італійськім кораблі Сан Гвісто відкрито аж 54 людий, котрі хотіли переїхати до Америки, не подавши своїх імен американським властям. (Таких людий називають в англійській мові „Стов-евей"). Відкрито їх в наслідок того, що санітарні власти постановили перевести дезисфекцію сего корабля. Коли на кораблі розпущено гризучий дим, що вбиває мікроби, з кождої лодки почали появлятися незаписані на корабельній лісті „пасажирі". Вони пробували опісля дістатися на сушу поза пакунки, то серед товпи імігрантів, то як моряки корабля. Але власти імігційні мали око на корабель, бо таке трафлялося з ним уже нераз, і в той спосіб відкрито на одним кораблі 54 незаписаних пасажирів. Двох з них пробували утікати по дошці, котрою спускають пакунки, але дошка зломилася, і побитих упадком відвезено до шпиталя.

ПАЧКУЮТЬ ГОРІВКУ ВСІМИ СПОСОБАМИ.

ОГДЕНБЕРГ, (Ню Йорк,) 10. марта. Митові урядники відкрили на товаровій стації в однім возі серед картофлі двайцять бочок горівки та 95 бочок віскі. Бочки були зазначені, немовби мали в собі картофлю. Відкриту горівку оцінюють на 25.000 долярів. Вислано її з Монтреалю в Канаді до одної фірми в Люзерн, в стейті Пенсилвенія.

ВКРАВ ГОДИННИК, АБИ ПОМОГТИ ГОЛОДУЮЧІЙ РОДИНІ.

В місті Мидлтон, в стейті Ню Йорк, сталась така пдоія. Приїхав туди недавно Бельгієць Валер Кренік, котрий підчас війни бився за Бельгію проти німецького наїзду приїхавши до Америки, він украв одному Німецеви годинник і заставив його за 5 долярів. За се Німецьдав його арештувати і він просидів уже 90 днів в повітовому арешті в Гошен.

В суді він признався, що вкрав годинник і заставив його за 5 долярів, щоби гроші післати голодуючій жінці і дітям в Бельгії. Він далі сказав що в часі війни німецькі Цеппеліни вбили його батька і брата на його фармі в Бельгії.

З уваги на сю гірку долю Бельгійця і особливі обставини, серед яких він поповнив крадіжи, добрі люди в Мидлтон занялись його долею; помогли йому матеріяльн і вишукали дж, аби на будуче не потребував ратувати родини чужими годинниками а своїм арештом.

ПОТАЙНА ПОЛЬСЬКА ПРОПАГАНДА.

По Злученим Державах їздить тепер славна на весь світ учена, Кіріє, котра заслужилася коло відкриття цікавого металю, „раду". Запрошена гуртком американських жінок, вона їздить з відчитами по Америці, а американські часописи розписуються про її заслуги для науки, згадуючи при нагоді її польське походженнє (пані Кіріє уродилася в Польщі і перед своїм заміжем за Француза Кіріє називалася Складовска). Дивним дивом, її наукова візита до Злучених Держав сходиться з візитою музика Падеревського для поратовання здоровля...

УКРАЇНСЬКІ ВІСТИ.

З ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ У ВІДНІ.

Відень, дня 5. лютого.

Дня 1. лютого с. р. відбулось у Відні пленарне засідання Всеукраїнської Національної Ради. Голова комісії для польських справ Лотоцький предложив текст 7 резолюцій, які уряд З. У. Н. Р. приготовив для Лондону. Сї резолюції обговорюють: 1) Українську державність та зєдиненнє усіх українських земель; 2) міжнародність української справи; 3) безуспішну спробу тактики Врангля і Денікіна, що мало на меті відбуваннє давньої Росії; 4) імперіялізм Польщі супроти Східної Галичини; 5) договір Петлюри з Польщею; 6) справу делегації до советської Росії; 7) окупацію України советською Росією.

РАДА РЕСПУБЛИКИ В ТАРНОВІ (НА МАЗУРЩИНІ).

Львів 15. лютого.

Засіданнє з дня 10. лютого с. р. відкрив голова тимчасової президії д-р Липа, який прочитав порядок нарад. Член Ради О. Ковалевський пропонує поставити на дневному порядку питаннє про відношеннє Ради Республики до Всеукраїнської Національної Ради у Відні та справу пропозиції до Ліги Народів приняти Україну в свій склад. Відтак представник інтернованого в Ланцуті козацтва У. Н. Р. прочитав привіт Раді Республики, на що відповів голова тимчасової президії. З черги промовляло двох висланників повстанчих груп на Україні, заявляючих проти спроб завести на Україні гетьманщину. Їм теж відповів голова президії.

Приступлено до денного порядку, якого першою точкою було розглянення проекту статута Мандатної Комісії. Зі звітом виступив член Ради Мошинський, який зясував принціпи, якими руководилася комісія в своїй праці. Над звітом розведено дискусію, в якій брали участь О. Безпалко та Багриновський. При голосованню принято проект статута за вимкою останнього (8) параграфу, де говориться про вибори від місцевих самоуправ.

Відтак Корчинський яко голова Мандатної Комісії реферує про працю сеї комісії і пропонує приняти дійсними членами Ради представників партій. Народньо-республиканські, хліборобсько-демократичні, соціял-демократичні, соціял-самостійницькі і соціял-федерелістичні й інші партії не присали списків своїх членів.

Член Ради Багриновський заявляється проти призвання правильними виборів від соціялістів-самостійників. Вибори решти партій признано правильними. З громадських організацій вислали своїх членів до Ради такі: Спілка службовиків почтово-телеграфичних установ, спілки зелізничих урядовців та місцевих самоуправ. Вкінці вирішено зорганізувати такі комісії: закордонних справ, фінансово-економічну, законодатну, військову, культурно-освітну і регулямінову.

На сьому закрито засіданнє.

УКРАЇНСЬКИЙ ПРОСВІТНИЙ ЗЇЗД НА ВОЛИНІ.

Львів, 12. лютого. **В місті Луцку, на Волині, яке тепер є під польською окупацією, Волиняни скликують український просвітний зїзд з цілої Волині. На зїзд обіцяли прибути також представники галицьких Українців.**

ОБЧИСЛЕННЄ НІМЕЦЬКИХ ЗВІРСТВ В БЕЛЬГІЇ.

Німці убили або замучили 7.473 бельгійських горожан в часі наїзду на Бельгію.

БРУКСЕЛЯ, (столиця Бельгії), 14. марта. — Урядові обчислення, які тепер оголошено, показують, що **в часі окупації Бельгії Німці убили 7.473 бельгійських цивільних горожан.**

З того числа 4.934 особи розстріляло німецьке військо або страчено из приказ німецьких військових властий; 1.331 померло у вязницях, в які їх запроторили були німецькі наїзники, а 1.228 померло наслідком насильного депортовання бельгійських горожан до Німеччини і на французький фронт.

ПЕРША ЖЕНЩИНА ЧЛЕНКОЮ АВСТРІЙСЬКОГО ПАРЛЯМЕНТУ.

ПЕРТ, (Австралія), 14. марта. — Пані Кавен, кандидатка в державних виборах, побила міністра судівництва, що кандидував на члена австрійського парляменту.

Вона буде першою женщиною-посолкою в австралійському парляменті.

ЛИТОВЦІ ГОДЯТЬСЯ НА ПЕРЕГОВОРИ З ПОЛЯКАМИ В СПРАВІ СПОРУ ЗА ТЕРИТОРІЮ.

ЛОНДОН, 11. марта. — Литовське правительство приняло пропозицію, зладжену Радою Ліги Народів для 2-ого марта, на основі якої Литва і Польща мають зачати безпосередні переговори для полагоди їх територіяльного спору.

Нарада в сій справи відбудеться в Брукселі, столиці Бельгії, і буде під проводом Павла Гіманса, бельгійського представника в Раді Ліги Народів.

ЗВІРСЬКЕ УБИЙСТВО.

В неділю скоїлася в місті Перт Амбою, в стейті Ню Джерзі, страшна пригода. Пані Вилсон, котру знали в цілім місті з її краси, а котрої муж перебуває тепер десь далеко на заході Злучених Держав, відвідала вечером свою товаришку, панну Франке. Вийшла з її дому 20 мінут по 9-ій. Коли не вернула домів до години пів до 11-ої, пані Маршел, її мати, в котрої домі вона мешкала, звернулася з просьбою до алдермана Келі, щоби пошукав її дочки. Келі вийшов з дому і, лише зробив кількадесять кроків через травник коло хати, як він наткнувся на лежачий за корчем бозу чорний предмет. Се було тіло пані Вилсон. Вона була нежива. Слідство виказало, що вона умерла від упливу крови, в наслідок страшних поранень. Її одіж була пірвана, а її калитка та перстені були ненарушені. Рани на голові вказували, що напасник наперед вдарив її якимось тупим нарядом та заглушив. Судовий лікар висказує погляд, що тут мається до діла з якимось збоченим моловим мущиною. По нім не лишилися жадні сліди, а улівний дощ затер навіть сліди.

АЕРОПЛЯН ЗАБИВ ЖЕНЩИНУ.

Монте Ролф, з Одеса, Джорджія, пробуючи злетіти аеропляном на беріг моря коло Пальо Біч, злетів на старушку Полю Волтенкоф, що збирала собі черепашки над морем, і забив її на місці. Ролфа арештувала поліція, щоби перевести слідство.

Повстаннє на Кубані.

УКРАЇНСЬКІ КОЗАКИ НА КУБАНІ ПОВСТАЛИ ПРОТИ МОСКОВСЬКИХ НАЇЗНИКІВ, ЯК ЛИШЕ ВІДІХАЛИ ЇХ ВІЙСЬКА ДО ГРУЗІЇ І НА УКРАЇНУ.

ЦАРГОРОД (Константинополь), столиця Туреччини, 14. марта. — Сюди доносять, що на Кубані, на Кавказі, вибухло повстаннє, як лише большевики забрали свою 9-ту армію і вислали до Грузії і 8-му армію, котру післали на Україну до давлення селянських повстань.

Донесення подають, що повстаннє на Кубанщині є загальне.

Аліянтська поліція арештувала большевицький екзекутивний комітет в Царгороді.

ТРОЦЬКИЙ ОГОЛОСИВ БЛЬОКАДУ КРОНШТАДУ.

ЗАВЗЯТА БОРОТЬБА ТРИВАЄ ДАЛЬШЕ.

ЛОНДОН, 14. марта. (Есосієйтед Прес). — Лев Троцький, російський большевицький комісар війни, як сповіщають сьогоднішні донесення, постановив бльокадувати Кронштад, мимо того, що се спричинить великі терпіння для 8.000 жінок і дітий в місті.

Яко причину тої постанови Троцького подають се, що в пристані Кронштаду находиться военний корабель Петропавловск, котрого він не хоче знищити бомбардованнєм.

Лондонський „Таймс" одержав телеграму з Або, в Фінляндії, що кронштадські гармати зістрілили в суботу большевицький літак.

Большевики нападали на революціонерів через лід панцирними возами, але їх відбито, а одні віз затоплено.

Сильну канонаду було чути в Теріоках цілу неділю.

БОЛЬШЕВИКИ ВІДІБРАЛИ КРІПОСТЬ „КРАСНУЮ ГОРКУ" В ПЕТРОГРАДІ.

Троцький стратив 45 революціонерів в Оранієнбавмі. — Голод в Кронштаді.

КОПЕНГАГА, столиця Данії, 14. марта. (Есосієйтед Прес). — Звідомлення з Гелсінгфорсу, столиці Фінляндії, доносять сьогодня, що большевики відбили кріпость „Красную Горку", в Петрограді, та що залога сеї кріпости тепер складається головно з кадетів.

Лев Троцький вислав тяжкі гармати до Оранієнбавма, над Фінським заливом, проти Кронштаду. На його приказ страчено Колесова, годовного команданта стації летунів і 44 інших революціонерів.

Революційне повстаннє в Москві здавлено по дуже завзятій уличній боротьбі.

Умовини в Кронштаді дуже поважні, з причини недостачі поживи. Жадної поживи не одержано ані від Американського Червоного Хреста ані з фінляндських ратункових магазинів. З причини великого числа цивільного населення, серед якого є 700 дітий, приділи поживи для залоги є дуже скупі.

БОЛЬШЕВИКИ ДОНОСЯТЬ, ЩО ЗДОБУЛИ ТРИ ФОРТИ З КРОНШТАДІ.

ЛОНДОН, 14. марта. — Большевицький уряд оголошує, що здобув три форти в Кронштаді від революціонерів.

Доносить про се телеграма з Гелсінгфорсу, столиці Фінляндії до тутешньої агенції Ексчендж Телеграф.

КОРЕСПОНДЕНТ ПИШЕ, ЩО БОЛЬШЕВИКИ ВИСЛАЛИ ВЕЛИКУ АРМІЮ ПРОТИ ПОЛЬЩІ.

СТОКГОЛМ, столиця Швеції, 14. марта. — Кореспондент тутешньої газети „Афтонбладет" доносить з Риги, столиці Латвії, що большевики вислали на польський фронт 18 до 20 дивізій свого війська, разом з артилерією і корпусом летунів.

Сі большевицькі війська, як подає кореспондент, маширують до польської границі в околицях Вітебска, Орші, Могилова, і на північ від сих сторін.

Кореспондент додає, що недалеко Полоцка, на північний захід від Вітебска, наступають дивізії кінноти, з легкою артилерією, з наміром нечайного нападу на Вильну.

ТУРКИ І ГРЕКИ ВЗАЇМНО СЕБЕ ОБЖАЛОВУЮТЬ ЗА ПЕРЕСЛІДУВАННЯ.

ЦАРГОРОД (Константинополь), столиця Туреччини, 14. марта. — Греки і турецькі націоналісти (прихильники Кемала паші) обжаловують себе взаїмно.

Греки кажуть, що турецькі націоналісти переслідують грецьких священиків в області Понтус, в Малій Азії, а турецькі націоналісти обжаловують Греків, що вони вимордували богато Турків в Малій Азії, і в Тракії.

НІМЕЧЧИНА ВИСЛАЛА ПРОТЕСТ ДО ЛІГИ НАРОДІВ ПРОТИ КАР, ЯКІ НА НЕЇ НАКЛАДАЮТЬ АЛІЯНТИ.

БЕРЛІН, 14. марта. — Німецьке правительство вислало ноту до секретаріяту Ліги Народів в Женеві з протестом проти кар, які силою аліянти наложили на Німеччину за невиповненнє її обовязків щодо военного відшкодовання аліянтським державам.

РУМУНСЬКА КОРОЛЕВА ХОЧЕ ПРИЇХАТИ ДО АМЕРИКИ.

АТЕНИ, столиця Греції, 14. марта. — Румунська королева Марія хоче приїхати в осени до Америки. Вона каже, що її чоловік, Фердинанд приїде з нею до Ню Йорку, відки сейчас вернеться до Европи.

ПРОТИ-ЖИДІВСЬКІ ЗАВОРУШЕННЯ У ВІДНІ.

ВІДЕНЬ, 13. марта. — Сьогодня вечером вибухли тут великі демонстрації проти Жидів.

Повибивано шиби в жидівських каварнях, а в деяких випадках також побито Жидів.

Ся проти-жидівська буча повстала по масовому вічу, яке скликало було австрійське анти-семітське товариство, що відбувало тут наради від трох днів.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES.		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign ond Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і загряницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На рік	$10.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДИ!

ОРҐАНІЗУЙТЕСЬ ДЛЯ НЕСЕННЯ ПОМОЧІ СТАРОМУ КРАЄВИ!

ВІДСИЛАЙТЕ ЗБІРКИ СЕЙЧАС, І РАТУЙТЕ ГОЛОДНИХ, ХОРИХ, ВДІВ І СИРІТ!

ПОДАВАЙТЕ ДО ВІДОМА ЧЕРЕЗ ҐАЗЕТИ, ЩО ВАША ГРОМАДА ЗРОБИЛА ДЛЯ РАТУНКУ РІДНОГО КРАЮ!

Право страйку загрожене.

Нюйорські законодателі в олбанській леґіслятурі внесли законопроект, який мігби завдати смертельний удар робітничим юніям.

Се законопроект асемблімена Брейді. Постановляє він, що в усіх законом означених случаях страйк має бути заборонений. Які се случаї?

Закон вичисляє довгий ряд.

Отже не дозваляє наперед страйкувати тим робітникам, про котрих умови праці рішають Злучені Держави або стейт Ню Йорк, або яканебудь инча політична часть Злучених Держав або стейту Ню Йорк, отже приміром, місто Ню Йорк або хочби яканебудь „кавнті" (округ) або „дистрикт" (повіт).

Дальше забороняється виходити на страйк робітникам проти виразної умови, зробленої з роботодавцями.

Дальше забороняється виходити на страйк робітникам, коли справа, через котру вони хочуть вийти на страйк, була вже порішена роземним судом межи ними та роботодавцями.

Наконець забороняється виходити на страйк, коли робітники не домагаються жадної полекші для себе самих, себто як вони страйкують, щоби помогти другим.

Всі страйки того рода малиб уважатися за „неоправдані" і велика кара ждалаби кождого, що намовлявби до нього робітників або сам брав в ньому участь. Законопроект постановляє, приміром, що за перше переступленнє сего закона має каратися грошевою карою 50 долярів, друге переступленнє гривною 100 долярів або арештом до 30 днів або обома, а трете переступленнє має каратися гривною до 100 долярів або одним роком вязниці або обома.

Значиться, кара досить висока, щоби відстрашити богато страйкових орґанізаторів від орґанізовання страйків, а постанови закона, особливо точки друга та четверта досить широкі, щоби заборонити мало не кождий страйк. Тому робітники мусять уважати його як отверту спробу зі сторони послушних босам законодателів знищити робітничі юнії.

Щоби добитися ухвалення сего горендального законопроекта, нюйорські законодателі старалися як найменче говорити про його внесенне. Словом, пробували його перепачкувати без дискусії в законодатній власти, без дискусії в пресі, без дебат на публичних зборах. І може конспіративна робота булаб їм і вдалася, якби не соціялістичний посол, котрий витягнув на світло денне криючийся перед світлом божим розбишацький законопроект.

Законодателі пробують також другої штучки. Вони поміщують в законопроект не лише постанови проти робітників, але й постанови проти босів, проти предприємців. Вони і хочуть заборонити предприємцям обнижати заплату на більше як на 5 процент на рік, вони й домагаються від босів, щоби вони заповідали робітникам знижку заплати на тиждень наперед, і тим подібні другі „благодати" обіцює закон.

Та робітники і сими „благодатями" не дадуться задурити, бо їх уже навчив досвід, що варта всі ті постанови, котрі обмежують і права робітників і права капіталістів. Приходить відтак суд і узнає за неконституційні і необовязуючі ті всі постанови закона, що обмежують капіталістів, а оставляє в повній обовязуючій силі ті постанови, що обмежують робітників.

З тої причини зорґанізоване робітництво нюйорського стейту докладає усіх сил, щоби не допустити до ухвалення сего закона, що хоче дозволити орґанізованнє юній, але заборонити страйк, головну діяльність робітничої юнії. Нюйорське робітництво, повстаючи проти посягання нюйорських капіталістів, обороняє не лише себе, але й все робітництво Америки, бо діставши добру научку в сім стейті, капіталісти не схочуть пхатися з подібними законопроектами в другі.

СТУКАЙТЕ, А ВІДЧИНЯТЬСЯ ВАМ! ШУКАЙТЕ, А ЗНАЙДЕТЕ!

Стара се правда, проголошена ще Ісусом, як він мандрував, научаючи нарід, по жидівській земли. Майже два тисячі літ минуло від сего часу, а ся правда остала до сегодня такою, як була за його часів.

Се видимо на кождому кроці. Хто не стукає, хто не шукає, хто не домагаєсь, хто не жадає, хто не допоминаєсь свого — той тратить, той остає позаду, над тим переходять до денного порядку. Хто домагаєсь, хто жадає, хто кричить за своє право, той здобуває, той виграє.

З Парижа і Праги наспіли до нас відрадні вістки, які ми подали вчера у „Свободі" на першій стороні. Рада Ліґи Народів рішила: 1) ЩО СХІДНА ГАЛИЧИНА НАЛЕЖИТЬ ДО ДЕРЖАВ АНТАНТИ — і 2) віднестись до держав Антанти з прихильною опінією, ЩОБИ СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ ДАТИ НЕЗАВИСИМІСТЬ.

Що то значить? — Се значить, що найвисша міжнародна інституція, що репрезентує всі народи світа, заявила, що Східна Галичина не належить до Польщі, але що Антанта, яко властителька Сх. Галичини, повинна дати їй волю, повинна визволити її з ляцьких пазурів. Значить: ПОЛЬЩА ПРОГРАЛА В ПЕРШІЙ ІНСТАНЦІЇ ПРОЦЕС О ГАЛИЧИНУ ПЕРЕД ЛИЦЕМ ОПІНІЇ ВСІХ ДЕРЖАВ СВІТА. Тепер ще треба, щоби програла в остатній інстанції. Сею остатною інстанцією є держави Антанти. Вони мають оречи, що Галичина має бути самостійна.

Значить: заходи правительства західно-української республики зачинають вінчатися успіхом! Значить: не на марно пішли всі місії, делеґації, протести, меморіяли, ноти, конференції президента Галичини д-ра Евгена Петрушевича і його делеґатів в Лондоні, Парижі, Женеві, Ризі, Празі і т. д. і т. д. Значить: хто бореся, хто не упадає духом, хто вперто видержить при своїй ідеї, хто не кидає прапора за першою невдачею, хто вперто стукає і стукає в зачинені двері — тому вкінци відчинять, той виграє, той осягає свою ціль.

Справа визволу Галичини близька до корисного для нас кінця. Є се заслуга наших братів в Европі — славної, безсмертної галицької армії, що лила кров за волю рідного краю, всеї галицької суспільности, що солідарно, без ріжниці кляси, станула муром проти Польщи та галицького правительства, що вперто, характерно і незломно, майже без шелюга в касі, боронило перед світом волі рідного народу. Зокрема се велика заслуга провідника сего правительства, д-ра Петрушевича, що не зневірився, не впав духом, не пішов чужим на вислуґу, не схибнувся з правої дороги і другим не дав схибнутися. Характер, ідейність, сильна воля, горяча любов рідного народа — отщо кермувало ним, отщо піддержувало його, отщо побіджає тепер!

Ми, американські Українці, можемо бути лише з найбільшим подивом для наших галицьких братів в Европі. Їх побіда — се наша побіда; їх радість — наша радість; їх успіх, — наш успіх!

Але ми можемо брати також і примір з них, з їх солідарности, з їх витревалости та з їх завзяття. Геть з тими воронами, що крачуть нам: не тратьмо сили! спускаймось на дно! нічого не поможуть протести чи телеґрами! Се чорні духи, що гасять духа народного. Се свідомі чи несвідомі помічники Польщі! Успіхи галицького правительства є найліпшим доказом, що брешуть ті маловіри, котрі кажуть сидіти з заложеними руками і нічого не робити.

Тому найвисша пора отрястися з зневіри, розчаровання, оспалости, сварливости і неробства народного! Найвисша пора до праці! Найвисший час піти на поміч заходам наших галицьких братів! Чи лишимо їх самих? Чи не видимо, що вони ось-ось дібються до берега? Лиш поможім їм, лиш подаймо їм руку тут в Америці. Як оден зажадаймо від Вашинґтону, зажадаймо від президента Гардінґа та від секретаря стану Гюза, щоби Америка не зволікаючи признала независимість Галичини — Західно-Українську Народну Республику.

ЛЯХИ ДЕРЖАТЬ ЛЮДИЙ ПІД ЗЕМЛЕЮ.

Ляхи держать галицьких українських жовнірів в мокрих печерах в Тухолі, в Померанії, в німецькій Польщі.

(Спеціяльна кореспонденція „Свободи" з Угорської України).

Вже десять місяців караються наші славні Стрілці-герої, а тепер нещасні польські невольники в таборі у Тухолі. Від часу до часу вириваеться відтам страшний їх стогін на світ Божий і ось на основі таких листів подаємо страшний образок польської неволі:

Тухольські землянки, се **в піску вириті ями 2 метри глибокі, 5 широкі, та 40 метрів довгі.** З верху накриті сі ями деревляним дахом, який є опертий на стінках, що ледви трошки вистають понад землю, а на долоню широких, вритих два метри в пісок. Здовж тих вершків стін уміщені малесенькі віконця. Попід ті обі стіни тягнуться два ряди пріч (лавок в стінах), відгороджені від себе півметровим переходом. Перехід і долівка під прічами без підлоги, так, що глибокий пісок, на який кидають всяке сміттє, становить долівку, якої не можна ніколи вимести. По обох кінцях проходу низенькі дверцята, до яких сходиться з надвору східцями. **Німці держали в тих землянках полонених Росіян і Румунів.**

Але 10.000 могил, де спочило 25% загалу полонених (в роках 1914—1916 перейшло через табор 40.000 полонених) **спонукало німецький уряд на інтерпеляцію самих німецьких послів в німецькому парляменті сей табор звинути.** Тепер відносини в таборі ще гірші. Нинішня смертність у тих землянках переходить 30%.

Зараз другого дня по перенесенню до землянок санітарний шеф табору завернув наших полонених до бараків. А зробив се головно тому, що їх приміщено в найгірших, зовсім не направлених землянках. Навіть в літі, коли табор був найчисленнійший, нікого не приміщувано в сих землянках ізза цілковитого їх знищення. **Шмати, якими невільники вистелюють стіни, до 24 годин зовсім мокрі. Світло через малесенькі шибки майже не доходить. На ніч очевидно не дають світла.** Дві печі не можуть огріти землянки висше як до 5 степенів Цельзія. **Накривал ніхто не має. До землянки завіває снігом, бо ні шиби, ні двері добре не пристають. Харч по дорозі остигає, бо від кухні до землянок один кільометер.** Харч з дня на день гіршає. Мяса дають раз в тиждень, впрочім, ріжні фасольово-бобові зупи і бульба; все очевидно без омасти. Про настрій та душевне пригнобленне годі словами розповісти.

СЕ І ТЕ.

Видячи, що ніхто їх не величає, стали „Єжедневні" величатися самі після відомої української поговірки:

Дочка: Але нас, мамо, люди хвалять!

Мати: Та хто нас, донечко, хвалить?

Дочка: Та ось я вас, а ми мене...

Хваляться, пан Дурдела перед паном Дуткевичом, а пан Дуткевич перед паном Дурделою, що вони дуже правдомовні. Передовиця називається бундючно „Правда в Очи", а доказує вона, що нема в нікого правди тільки в них, тай в Бога крихітка.

І каже вона, щоби наперед знищити всі суспільні кляси, завести рівність всіх людий та дати волю всім поневоленим, а потім завести диктатуру бідноти.

І каже вона, що большевики хочуть завести, щоби всі працювали руками, бо всі ми маємо руки. І не каже, чому пан Дурдела та пан Дуткевич мають руки, а руками не роблять. Хиба що „Єжиднєвні" думають, що писання пана Дурдели та пана Дуткевича се фізична робота?

І кажуть „Єжиднєвні", що кличем большевиків є: най царем світа стане праця. Але не пояснює, чому на Україні царі є, але ними не є праця, але московська царська бюрократія та жидівська буржуазія.

І кажуть пани Дурдела та Дуткевич, що проти них стоять ґенерали. Та ми мусимо сказати, що не всі. Ось з ґенералом Брусіловом пани Дурдела та Дуткевич дуже ворогували, але тепер перепросилися і зі старим царським льокайом за пан брат. Чому-ж не малиб погодитися з другими?

Кажуть пани з „Єжеднєвніх", що царі, князі, капіталісти підпомагають ріжних дураків до боротьби проти большевиків. Отже царі та князі піддержують своїх дураків, а большевики своїх.

Як думають панове Дурдела та Дуткевич перебороти тих царських дураків? Розумом? Ого, не вони.

Вони на се не покладаються. Вони всю надію мають на своє число. Го-го, таких як пан Дуткевич та Дурдела є богато. „Ми не одні. В наших рядах міліони таких як ми". Таких як пани Дурдела та Дуткевич навіть сіяти не треба. Самі родяться.

Такі самосійні Дурдели та Дуткевичі є усюди. „В наших рядах міліони таких як ми, в наших рядах сотні тисяч комуністів по усіх закутинах світа".

Гура, славні ряди по закутинах.

„В наших рядах міліони таких як ми, в наших рядах сотні тисяч комуністів, готових кождої хвилі піти за Велику Ідею на смерть"... або до Палмера заприсягатися, що вже більше не будете виступати проти буржуазного правительства.

А які вони страшні! Лиш читайте: „Ми не спочинемо так довго, доки не повибиваємо всіх зубів буржуазній гадині". Так будуть бити буржуазну гадину, аж робітників зуби будуть боліти.

Та на тім ще не конець. „Так довго будемо бити нашими молотами в лоби буржуазії, що противиться нам, доки гнилі, сплеснілі їх мозґи не обризкають сирих стін робітничих підвалів і убогих селянських хат!"

Що панове Дурдела та Дуткевич острі люди, то ми всі знаємо ще з часів, як вони помагали Гінденбурґови. Що буржуазії буде круто від них, то й на се згода. Але пощо валяти робітничих та селянських хат буржуазними мозґами? Тай, загалом, пощо молотом бити в мозок? Невжеж лише без мозку можна увійти в пролетарський рай?

Та бо то й на тім ще й не конець. Повибивавши зуби буржуазній гадині та обваляввши буржуазними мозками „сирі робітничі підваля та убогі селянські хати", панове Дурдела та Дуткевич думають покорити і буржуазну гадину і буржуазні лоби, з котрих мозок уже вийшов. Вони ручать: „ми заставимо їх працювати зі собою".

Бо панове Дурдела та Дуткевич думають, що така буржуазна гадина без зубів а буржуй без мозку саме добра пара до редакторів „Єжидневних".

Та й на тім ще не конець. Потім „ми заставимо їх позбутися панських розкоший і примх".

І так буржуазна гадина не буде мати ані мозку, котрий на думку пана Дуткевича є пролетарською розкошю та примхою, ані панських розкоший і примх.

Панове Дурдела та Дуткевич загалом мало покладаються на свій мозок. Вони за нього навіть не згадують, як в хаті повішеного не згадується про вмерлого.

Вони кажуть: „Буде противитися (себто буржуазна гадина) нам, то ми своєю зелізною — загартованою рукою зуміємо приборкати збунтоване панство".

Ой, рученьки панів Дуткевича та Дурдели. Де ви коли сподівалися, що вас будуть називати загартованими? І де вас таке дуже гартували? При „лаціні" та про греці? Чи при підписуванню чеків на заладовані свині? Невжеж і від того ви гартуєтеся так, що аж в ґазетах про се писати треба?

К. Зеленівський.

УКРАЇНЕЦЬ.

Мене Українця
зродили Карпати,
красу і свободу
навчили кохати.

Сріблястого Прута
филі мені грали
і рідної мови
чаром напували.

Довбушева пісня
Круг мене дзвеніла,
насиллю коритись
мене не учила!

Всім бурям прегорда
опресь Чорногора,
і в души у мене
Могутня опора!

Як ворог ні гір тих
не рушить з основи —
так души Вкраїнця
не скує в окови!

Не запряже лютий
до воза свойого,
не зведе зі шляху
чистого, прямого.

Служить не заставить
ідолу прокляття,
ніз души не вирве
Гордого завзятя!

1921.

ДОПИСІ

ЗГАДКА З ПРЕДСТАВЛЕННЯ.

Менвил, Р. Ай.

Було-б великою кривдою не спімнути про представленнє у Менвил, Р. Ай., кривдою як для аматорів так і для аранжерів менвилського кружка.

Хто бачив представленнє „Пімста за кривду" (Микола Джеря), сей певно не забуде тих хвиль пережитих, сумних, трагічних, що від соток літ наче мара нависли над нашим народом; сеї споконвічної боротьби, котру приходиться зводити день в день на Україні. О ні, се не представленнє, не „шов"; се дійсна подія, яку відновлено на театральних дошках перед очима місцевої публики.

А тепер друге представленнє, дня 5. лютого, „Бондарівна". І знов тесаме. Кривда, пониженнє, збезчещеннє народного ідеалу, поневоленнє вольних синів України так і витискають разураз гіркі сльози. Очевидцям сеї драми будять десь в глибині душі відплату; спонукують сейчас негайно до розправи з катом Ляхом...

І хоч ті два короткі драматичні твори сягають кількасот літ в нашу криваву минувшину, вони все нові, все свіжі, окровавлені, страшні. Страшна подія, як то ночию з пімсти, підкравшися, спалено двір і стирти, бо ночию, тихцем, убито Марію і напів притомну Бондарівну, забрано у двір на розпусту Ляхами. Лиш та одинока ніч на Україні, а яка страшна! Не пошановано сивої голови старенького козака всіми шанованого Бондаря.

І яке все те кроваве! Як звірське, кличуче на небо о пімсту!

А тепер, чи інакше? Чи знущання, терпіння, що наповнились у щерть, зможе хтось втягнути на дошки театральні? Чи зможе хтось всі ті кривди, сі криваві сльози позбирати для історичних споминів, для дітий України і внуків? Адже їх безліку, як трави і зілля по всій Україні...

Тому то відограннє таких подій з української бувальщини аматорами заслугує на як найкрасше признаннє. Справді кружок з Менвил заслугує на похвалу і на підпертє їх праці. Сих кілька слів нехай буде від мене в заплату сим аматорам: Козанови, Шевчукови, Микитинови, Голубякови, Шевцеви, Ходоровському та Микитиновій і Шевчуковій.

Гість.

ПРО „КРИТИКІВ" З „ЄЖИДНЄВНІХ".

Бруклин, Н. Й.

Провідники пролетаріяту! Затисніть свої біленькі панські кулачки, вдартеся з громовою силою в груди, і скажіть своїм прихильникам, що вам без „зделок" трудно становиться жити на світі.

Які се „зделки", то кождий зараз взнає, коли прочитає „Єжедневні", а в них під покришкою комунізму побачить ріжну їх чудасію. Дуже часто приходиться їм „врать", себто по нашому, по українськи, брехати, бо се в „комуністичній" програмі стоїть яко перша точка.

В „Єжедневніх" критик від самогонки, „Безталанний", „наврйот" і обчернить безпідставно своїх противників, і „редактори" „Єжедневніх" на таку ціль офірують пів своєї газети. Ну, нічого; бо „який пан, такий крам". А тої брехні „Єжиднєвні" держаться вже так вперто (кажуть, що консеквентні) далі і до останку, що коли пошкодований доказує, що „критика" „Безталанного" фалшива і необачна, то редактори „Єжеднєвних" жалують паперу, а по правді — ховаються від правди, бо їй у них не місце.

Е. Жуковський.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

Українець, Филаделфія, Па.— Доктрина Манрова — се дві засади, які пятий президент Злучених Держав Джеймс Манров, проголосив був американському Конгресови в 1823 році.

В тих засадах сказано:

1. Що американського континенту від того часу другі держави не можуть вважати за предмет до кольонізації европейськими державами.

2. Що Злучені Держави ніколи не мішались і не гадають мішатись до справ Европи; але коли би европейські держави мішались до внутрішних справ республик в Америці, які Злучені Держави признали, то Злучені Держави вважати-муть сей виступ за неприятельський супроти себе.

ТЕОРІЯ ПОЛІТИКИ.

X.

Марксизм а Бакунінський анархізм.

Науковий соціялізм або т. зв. **марксизм** мав величезний вплив на розвій соціялістичної думки в цілій Европі, а зокрема на всі робітничі партії в Европі. Вправді — вже перед ним були робітничі партії („чартистів" в Англії і Лясаля в Німеччині), але аж по сотворенню „наукового соціялізму" Марксом і Енгельсом робітничі партії одна за другою стали приймати соціялізм як свою остаточну ціль. Чому се так? — Бо „науковий соціялізм" був так розумно і точно угрунтований на фактах з історії і з сучасности, що давав думаючим людям ключ розуміти, що деісь кругом них і до чого йде. Ся наука доказувала **не** пустими словами, але **датами** (числами і фактами), що світ постепенно розвиваєся (еволюціонує) в напрямі до концентрації капіталу, отже до концентрації продукції і торговлі, а тим самим до соціялістичного ладу. Се давало людям тверду віру в побіду сеї ідеї — віру, оперту не на серци, не на симпатії лише, але на науці, на розумі. А ся віра давала силу цілому рухови.

Даючи людям тверду основу вірити в т. зв. „державу будуччини" (як назвали в науці сю будучу соціялістичну державу), **науковий соціялізм рівночасно зробив робітничий рух спокійним та реформаторським.** Маркс і Енгельс, а за ними й инші теоретики т. зв. марксизму, виказували, що світ розвиваєся після певних незломних законів, яких люде не можуть обійти ани хочби конем обїхати. Все мусить дозріти, на все мусить прийти свій час. Розвою (еволюції) не можна штучно перескочити; треба його постепенно перебути. Соціялістична революція (переворот) і диктатура пролетаріяту — вчили вони — може прийти і встоятись аж тоді, як дозріють. Хто хоче доконати їх скорше, ніж вони назріли, сей не революціонер і не соціяліст, а фантаст, авантурист або демагог-провокатор, що лише шкодить справі пролетаріяту. Се не совістний **провідник** працюючих мас, але їх **звідник.** Бо за скорий вибух соціяльної революції — казали вони — мусить скінчитись упадком революції, а поворотом реакції, мусить скінчитись програною, розгромом і зневірою пролетаріяту, а скріпленнєм реакції. Се доказували вони на таких двох примірах з життя Франції, як упадок Блянкістів 1849. року та упадок паризької „комуни" з 1872. року. Тоді-то горячокровний французький пролетаріят пробував захопити власть і завести соціялізм, та на короткий час осягав навіть льокальний успіх по містах, а скінчилось на розгромі пролетаріяту і скріпленню реакції. Чому? — Бо пролетаріят не мав ще тоді у Франції такої сили (і сегодня ще не має її), щоби завести свій лад. Дрібні ремісники, купці, промисловці, а головно селянські маси є в великій більшости і вони недопустили до заведення соціялізму. Натомість — вчили марксісти — маючи хочби сильну меншість в парляментах та маючи свої кооперативи, пролетаріят може **тимчасово** поправляти свою долю, може здобувати **постепенно** кращі условини життя і чимраз більшу політичну силу — та **приготовлятись тим способом на слушний час,** коли він здобуде більшість і возьме власть у свої руки. Значить: марксісти радили робити в практиці те, що робили чартисти і Лясаль. Що вони мали рацію, се показала життєва практика. Де лише пролетаріят пішов за їх наукою, там всюди є великі робітничі партії, що здобули силу в парляментах і перевели корисні закони для робітників, там робітники живуть краще, там пролетаріят свідомий, сильний і зорганізований, там він близчий до захоплення держави в свої руки, і то раз на все.

Маркс і Енгельс особливо завзято поборювали російського революціонера, Бакуніна, що зразу належав до одної з ними партії, а потім відділився від них. Бакунін був типовий Москаль і типовий російський інтелігент-революціонер. Цілий російський нарід се ще одна **велика дитина.** Царі держали його сотки літ в неволі і темноті. Зрештою, доки не було залізниць і телеграфів, Москалі жили цілком на боці від решти Европи, наче за великою, непроходимою стіною. Культура захопила там зразу лише шляхту (дворянство) і то лише по верху. Потім захопила міста-бюрократію, але таксамо по верху. А маси народні остали до сегодня темні. В темнім краю забобон, віра в чари, чуда, пророків, „святих" (як Разпутін) поширяєсь лискавкою. Чим що менше правдоподібне, тим скорше приймаєсь, а чим що більше розумне, тим тяжше людий переконати про се. Але й інтелігенція мало відскочила там від мас народа. Вона — що правда — не вірить в монастирські чуда, ворожбитські чари чи таких „святих" як Разпутін, але вірить в ріжні соціяльно-політичні чуда та чари: „програми", „доктрини", і „ізми". Чим менше яка доктрина пригожа для Росії, чим більше далека від реального життя, тим лекше приймеся вона в російського інтелігента. Він буде вірити фанатично в неї, хоч се очевидна неможливість, буде за неї боротися і готов сам вмерти за неї і других різати масами. Така вже малокритична вдача того примітивного народу.

Бакунін був справдішним сином матушки-Рассеї — з усіма прикметами примітивного московського інтелігента-революціонера. В Росії в ті часи була панщина (кріпацтво). Одинокими письменними людьми по селах були дідич і піп. Кромішна тьма царила по всій великій державі. Цар був в очах народа богом на землі. Але все те не перешкаджало Бакунінови вірити — і то горячо — в то, що в Росії лекше можна завести соціялізм, як приміром в Англії або Франції. Ту свою віру Бакунін опер на факті, що в Московщині мужицька земля не була приватною власностю селян, але спільною власностю цілої громади („община"). Громада що року переділювала землю між селян на ново. Через те ніхто з селян не дбав о поле як слід, не гноїв його, не управляв добре, не знав плодозміну — бо ніхто не сподівався, щоби мав той сам кусень поля на слідуючий рік. Дві третини землі лежали облогом (парина). Все те разом показувало, що московське рільництво стоїть на дуже ще низьким уровени, на такім, на якім тому більше як 1500 літ стояло в Німеччині і Англії, а тому 3—4 тисяч літ в Італії і Греції, коли-то мешканці сих краів були ще напів дики. **Російська „община" (спільність селянської землі) була саме доказом некультурности російських мужиків і зацофання цілого народу.** Але Бакунін, запізнавшися поверховно з европейським соціялізмом, сказав собі, що та „община" то є властне соціялізм та що в Росії треба лише скасувати панів і царя, а остане... соціялізм. Власть у Росії, спочиваючи в руках лихих царів, злодійських міністрів і півтемних урядників, лише докучала людям, а нічого доброго їм не давала. Тому Бакунін сказав, що не треба жадної держави ні власти, а лише самі селянські громади-общини дадуть собі раду. Се знов був **анархізм** (безвластє). Щоби осягнути сю ціль — казав Бакунін — треба бунтувати селян ріжними способами, аби лише були бунти. А як тих бунтів буде богато, то з них зробиться вкінци загальний бунт, в нім пани та цар пропадуть. Як вони пропадуть, то ціль вже осягнена, бо селянські громади і так є „соціялістичні". Се знов було т. зв. **„бунтарство".**

Не треба доказувати, що вся та наука Бакуніна була одним величезним нонсенсом (безмислицею), як се життє показало. Тому Маркс і Енгельс поборювали Бакуніна завзято, виказуючи, що „община" то не є жаден соціялізм, а тільки некультурність, що анархізм є нонсенс, бо самі громади не дадуть ради важнійшим справам, та що **до соціялізму треба перейти через капіталізм** — а Росія (тодішна) ще навіть не дійшла була до капіталізму. Вони виказували, що і „бунтарство" є нонсенс, бо з него може вийти там лише некультурна різанина, але не соціялізм. **Вони казали, що в Росії перше мусить розвинутись капіталізм,** а до того треба знесення панщини, свободи селян іти на зарібки до міст, розвою фабрик і пролетаріяту і т. д. Аж потім може зачатись організоване пролетаріяту на соціялістичній програмі.

І Маркс з Енгельсом побідили. Всі европейські робітничі партії приняли їх науковий державний соціялізм, а відкинули бакунінський анархізм. Навіть в Росії, серед революційної інтелігенції, побідив був вкінци марксізм, а не бакунінізм. Доконали сего своїми творами Чернишевський та Плеханов, а ще більше доконав сего економічний розвій Росії. По скасованню панщини (1861. р.) зачали там повставати фабрики, копальні, залізниці та зявились початки капіталізму і пролетаріяту. Се дало основу до організації російської соціял-демократії на основі марксизму. Вправді князь Крапоткін старався дальше розвивати бакунінський анархізм, а славний письменник, граф Толстой, переробив сей анархізм на основі Христової науки (євангелія) в соціяльно-релігійну філозофію, що проповідувала чоловіколюбний сільський комунізм. Але обі ті струї не вдержались супроти сили розумових арґументів марксизму, який около 1900—1910 став пануючим серед думаючої російської інтелігенції. Зорганізований під його впливом рух вискав наслідки невдачної манджурської війни і дав першу російську революцію 1907. року. Вона була лише початком до того перевороту, що доконався 1917. року по невдачах царату у світовій війні.

(Дальше буде).

Михайло Обідний.

РІДІЄМ МИ.

Рідієм ми, щодня нові могили.
На завтра смерть комусь несе черед.
Тяжких страждань не мало пережили,
Ще море сліз чекає наперед.

Судилось нам, любов свою до краю,
Судилось нам сповнити серце мук,
І скорбі дум у вічному безкраю
Носить на глум безжалісних наруг.

Де ляжу, даль; ніхто не переложить
У рідний край; сумежний предків сон.
Ніхто в труну васильків не положить.
Самотно мій відбуде похорон.

Давно, давно залишив я родину,
А дні летять як спогади без вік.
Болить мене кохати Україну, —
Болить, її не бачити на вік.

Ченстохова, Польща (на еміграції),
15. лютого, 1921.

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

ВИЛКС БЕРРІ, ПА. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 223, повідомляє всіх своїх членів місцевих і позамісцевих, що квартальний мітінґ відбудеться в неділю, 20. с. м. о годині 3-ій сполудня, в галі де завсігди. Проситься всіх прибути на той мітінґ, бо є важні справи. Котрий член довгує, щоби вирівнав свої довги, бо як хто довгує а не заплатить, то буде суспендований з братства і з У. Н. Союза. Котрий член не явиться на той мітінґ, заплатить кару після статута. — Гр. Ґулька, секр.

КЕНЗАС СИТІ, КЕНЗ. Бр. св. Володимира, від. 323, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що квартальний мітінґ відбудеться в неділю, дня 20. марта с. р. в галі парохіяльній під ч. 547 Парк евеню. Проситься всіх членів, щоби на той мітінґ прийшли, бо будуть важні справи до полагодження. Таксамо всі новоприступивші члени повинні явитись на тім мітінґу. — Д. Кархут, предс.; С. Звалнюк, кас.; Д. Яремко, секр.

СКРЕНТОН, ПА. Товариство „Вільна Україна", від. 176, повідомляє всіх членів, що мітінґ відбудеться в неділю, 20. марта с. р., в галі церковній, зараз по богослуженню. Обовязком членів явитись на означений час, бо є важні справи до полагодження; найважнійша справа календаря на 1922 рік. Члени мають рішити, чи видати чи ні. — Р. Рубльовський.

ТРЕНТОН, Н. ДЖ. Повідомляється членів бр. св. Петра і Павла, від. 245, що мітінґ відбудеться точно о другій годині сполудня дня 20. марта в галі церковній. Проситься членів, щоби зійшлися в пору означену. Подається до відома, що відбудеться голосованнє (референдум) в справі календаря на слідуючий рік. Хтоби з членів не міг явитись, нехай свій голос поручить другому. За слідуючий календар мається платити 30 цнт.; треба відголосувати, хто є за тим або проти. Проситься тих, котрі довгують, щоби свою залеглість вирівнали, бо в противнім разі їх суспендується без жадного повідомлення. Отся рубрика в часописі повинна бути пригадкою для тих, котрі собі легковажать обезпеченнє (асекурацію). Не дай, Боже, випадку, щоби нарікання не було на урядників; вони є відвічальні за своє урядованнє і мусять придержуватись постанов статута. — О. Собчак, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Братство св. Йосафата, від. 217, повідомляє своїх членів, що місячний мітінґ відбудеться 20. марта с. р. в галі церковній при Годсон евеню, точно о 2. годині сполудня. Кождий член має явитись на мітінґ, бо є деякі справи до полагодження, а іменно справа календаря на рік слідуючий. Також будеться приймати нових членів після статута У. Н. Союза і після статута братського. — Н. Паснак, предс.; К. Шевчук, секр.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ. Бр. св. Володимира, від. 42, повідомляє всіх своїх членів місцевих і позаімсцевих, що квартальний мітінґ відбудеться в неділю, дня 20. марта с. р., о другій годині пополудни в церковній галі під ч. 42 Вен Бюрен стріт. Упоминається членів явитись на сей мітінґ, бо є важні справи до полагодження, над котрими треба всім членам переголосувати. Неявившийся член заплатить кару після ухвали. — М. Мельник, секр.

СПРОСТОВАННЄ.

В 43. г. „Свободи", з 22. лютого, 1921, була поміщена допись з Шикаго, Ілл., в якій було сказано, що тамошня газета „Оса" перестала виходити; що подруга редактора сеї газети, обурена на його поведенне в польському шинку, де нібито мав „кавалірувати", як писав дописуватель, викинула його з книгарського бизнесу і веде його сама; і вкінці, що говорять, що редактор „Оси" втік з Шикаго.

Редактор газети „Оса", п. П. Маркевич, пише до нас, що ті донесення дописувателя є неправдиві. Заявляє він:

Що газета „Оса" не перестала виходити, а спізнилась тільки з браку паперу; що він з жоною не мав жадних спорів, а живе в найлїпшій згоді і любови; та вкінці що з Шикаго не втікав, але остає там далі.

Ми помістили згадану допись, не квестіонуючи правдомовности нашого дописувателя, котрий до того часу подавав нам тільки правдиві вісти. Одначе коли тепер виявилось, що згадана допись містила неправдиві твердження, ми радо містимо се спростованне, бо не хочемо нікому робити кривди, отже і п. Маркевичеви.

Се спростованне неправдивих тверджень нашого дописувателя з Шикаго є рівночасно сатисфакцією для п. Маркевича.

Редакція.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

Оголошення женитьби не приймається. — За оголошення пошукувань платиться 10 центів за стрічку (5 слів) за одно поміщенне, за більше разів дається відповідний опуст. Дворазове оголошення з 5 стрічок $1.00.—(

Пошукую своїх краянів: Михайла Ковальчука, Олексу Бабія і Івана Жураковського; походять з села Надорожне, повіт Товмач, Галичина. Ласкаві зголоситись до: ОЛЕКСА МОРИКОТ, Box 65, Benbush, W. Va. 61-62

Пошукую у важній справі НИКОЛУ ХОМЯК, з села Поточиска, повіт Городенка, Гал. Хтоби про него знав, або він сам, зволить зголоситись до: WARWARA YAMCZUK, 4008—7th St., N. E. Minneapolis, Minn. 61-2

ПОШУКУЮ старшої женщини до догляду 2-літної дитини і господаровання домом. Зголошення проситься слати до: MICHAEL KECAN, 317 E. 31st St., 1st fl. No. 5, New York, N.Y. 61-2

ПРОДАМ дешево бучерню і гросерню в добрім положенню між Славянськими людьми, кеш бизнес, уладжение шторове в добрім стані і стак великий. Добре місце для нашого чоловіка. Голоситись до: STORE, 128 Sussex St., Jersey City, N. J. 62-5

ЗАЯВЛЯЮ, що пошукування Петра Керкери, яке було уміщене в чч. 56 і 57 Свободи, було надіслане до адміністрації Свободи якоюсь злобною людиною, яка несовісно надужила мое імя. З тим пошукуванием я не маю нічого спільного. Julia Guty, 105 N. 9th St., Brooklyn, N. Y. 62

ФАРМИ! Єсли Ви хочете купити гарну і відповідну та добре заряджену фарму, то зверніться за порадою письмом або особисто до обзнакомленого з фармами свого чоловіка а дістанете від него відповідь і спис фарм і ціни. Тепер якраз пора купити фарму. Адресуйте до: S. POKUTNY, 197 Forsyth St., New York, N. Y. 61-63

УВАГА.

Українці, що хотілиби покупити фарми в Ром, Н. Й., нехай голосяться до мене. Я не подаю ціни на фарми, як подають инші агенти, але хто хотівби купити фарму, хай приїзджає сам і побачить, котра фарма добра. Тепер снігу нема, можна видіти і купити, яку сам схоче. Коли сам не хоче приїхати до Ром, Н. Й., нехай зголоситься письменно на подану адресу: 61-62

MIKE WOYTOVICH,
305 S. Madison St., Rome, N. Y.

ВАЖНА І НАГЛА СПРАВА ДО ТИХ, ЩО ПОВЕРТАЮТЬ ДО КРАЮ.

В дуже важній справі проситься всіх тих Українців, котрі повертають вже тепер до краю або думають вертати пізнійше, щоби прислали нам свою точну адресу, а також адреси своїх товаришів, а отримають дуже важні інформації щодо подорожі і пашпортів, без котрих то інформацій не повинні вибиратися в дорогу. Пишіть сейчас на адресу: UKRAINIAN IMMIGRATION BUREAU, 245 Court St., Newark, N. J. 57,9,62,5

ФАРМИ, купуйте лише з цілим інвентарем при великих фабричних містах в українській околиці. Тут земля рівна без каміння; маємо на фармах українсько-фармерське товариство, відділ У. Н. С. В околиці міста Oneida, N. Y. аж до Rome є найліпші фарми; про те вам скажуть наші українські фармери. Пишіть по цінник і опис фарміь до: 51nсс68

А. ФИЛИПЧАК,
DURHAMVILLE, Oneida, N. Y.
Telefon 38-F 41.

Г. Хоткевич.

ҐУЦУЛИ Й ҐУЦУЛЬЩИНА

ЦІНА 25 ЦЕНТІВ.

Замовлення висилайте враз з грішми на адресу:

„SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.